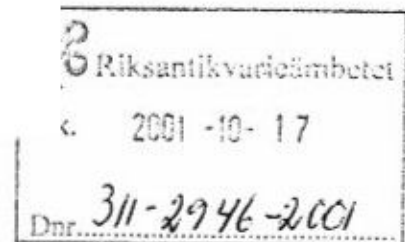

H 002 (Jordbruk)
A 022 (Bondgård)

Byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheten Norrbys 1:1, Väte, Gotland samt del av fastighet Bäcks 1:1, Väte Gotland.

Ni har tagit initiativ till byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheten Norrbys 1:1, Väte, Gotland.

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap. 1§ första stycket lagen om kulturminnen m.m. (1988:950), KML, fastigheten Norrbys 1:1, Väte, Gotland samt enklav av fastighet Bäcks 1:1, Väte, Gotland för byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen omfattar manbyggnad (1), ladugård (2), smedja (3), svinhus (4), brygg-hus med drängkammare (5), avträde (6), magasin (7), vattenkvarn (8), kycklinghus (9), kombinerat höns- och lammhus (10), samt förrådsbyggnad(11). Till byggnadsminnet hör ett skyddsområde som avgränsats med heldragen linje på bifogade karta (bilaga 1) bestående av gårdstomt med infartsallé och kvarndamm.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap. 2§ KML följande skyddsföreskrifter:

1. Ovan angivna byggnader 1-11 får inte rivas, byggas till eller till sin exteriör byggas om.
2. I byggnaderna får inte göras ingrepp i stomme d.v.s. grund, bärande väggar, bjälklag, takstol och murstock.

2001-10-24
An. Kopia till
BM-reg. - Ut/Mag

3. I byggnad 1-11 får inte fast inredning och inte heller ytskikt borttagas.
4. Skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Ädelträdbestånd och flerårigt växtmaterial skall bevaras. Övriga tillbehör såsom brunnar, pump, beläggningar, murar, gångar och staket får inte flyttas, tas bort eller ändras.
5. Byggnadsminnet skall underhållas så att det inte förfaller.

Om det finns skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsföreskrifterna enligt 3 kap. 14§ i KML.

BYGGNADSBESKRIVNING

Fastigheten utgör en komplett lantgård från 1900-talets första hälft, utan inslag av modernt jordbruk eller djurhushållning. Byggnaderna hyser största delen av de sista brukarnas lösöre och handlingar in i minsta detalj, vilket är inventerat och katalogiserat av läns museet. Gården används som samlingsplats för Väte Hembygdsförening.

1. **Mangårdsbyggnad** från 1936, av s.k. herrgårdstyp med sexrumsplan, byggd av spritputsad kalksten under brutet och valmat tegeltak. Huset är såväl interiört som exteriört mycket välbevarat, även när det gäller ytskikt. Byggnaden avspeglar brytningstid i det att huset är byggt för centralvärme men har en skorstensattrapp för att uppnå symmetri i fasaden och det finns badrum men inte wc. Huset är byggt med stor omsorg i detaljutförandet såväl interiört som exteriört. Återanvändning av äldre byggnadsdetaljer har endast förekommit i källarplan och på vinden, vilket visar på tidstypisk konsekvens vid uppförandet.
2. **Ladugård** från 1926 av sten och trä under sadeltak med täckning av sinuskorrugerad plåt. Byggnaden består av fähusdel med välbevarad inredning av pärlspont, lada, mjölktrum, utrymme för arbetsvagnar samt höloft.
3. **Smedja och snickarbod** av kalksten och trä under sadeltak, försett med pannplåts-täckning samt underliggande äldre spåntäckning. Byggnaden är en rest av den gårdsmiljö som fanns före den nuvarande manbyggnadens tillkomst.
4. **Svinhus**, om fyra boxar av betong samt loft, uppfört kring 1900-talets mitt. Byggnaden är uppförd av tegel och trä under pannplåtsstäckt sadeltak. I omedelbar anslutning till svinhuset finns en grisgård.
5. Komplet **brygghus** med drängkammare av spritputsad kalksten under tegeltäckt sadeltak.
6. **Avtråde**, om tre hål, av trä under pannplåtsstäckt sadeltak. Byggnaden är placerad så att den budas via grisgården.
7. **Magasin** med garage i BV och två våningar magasinsutrymmen däröver. Byggnaden är uppförd av trä under sadeltak med täckning av sinuskorrugerad plåt samt underliggande spåntäckning.

8. Intakt och fullt körbar **vattenkvarn**, av trä under sadeltak med spåntäckning, samt intilliggande kvarndamm. I anslutning till byggnaden finns inkopplingsbar sågbänk.
9. Ett mindre **kycklinghus** av trä under eternittäckt pulpettak.
10. Kombinerat **höns- och lammhus** med loft. Uppfört av trä under sadeltak med pannplåstäckning och underliggande spåntäckning.
- 11 **Förråd** av trä och betong under sadeltak med täckning av pannplåt.

Gårdens kulturhistoriska värde utgörs, förutom av det byggnadshistoriska värdet, av ett samhällshistoriskt värde då gården tydligt avspeglar övergången från självhushållets tid till ett tidigmekaniserat jordbruk. Kvarnen, smedjan och bryggghuset är rester från den äldre tidsperioden, men har ändå brukats samtidigt med den modernare ladugården och manbyggnaden.

Kvarnen har ett givet teknikhistoriskt värde och av särskild vikt tack vare att den fungerar och körs årligen av hembygdsföreningen. Detta ger i sin tur gården ett identitetsvärde för bygden.

Här finns ett person- och socialhistoriskt värde i att gårdens nuvarande utförande kom till stånd under 1900-talets första hälft av de sista ägarnas föräldrar. Syskonen kom därefter att leva kvar på gården utan att förändra eller modernisera anläggningen.

Detta tillsammans med det kompletta lösöret gör gården därför också ur etnologisk synvinkel till ett mycket viktigt dokument.

Manbyggnaden och ladugårdens ner till ytskiktets nivå intakta utförande, såväl interiört som exteriört, ger ett autenticitetsvärde och ett miljöskapande värde upp till nationell nivå. Den tydlighet varmed gårdens avstannade utveckling visas ger ett mycket viktigt pedagogiskt värde för upplevelsen av det tidiga 1900-talets lantbruksmiljöer.

KOMMENTARER

Med exteriör menas t.ex. yttertrappor, balkong, takutformning, takmaterial, skorstenar, fönster inklusive beslag, dörrar inklusive beslag, luckor inklusive beslag samt fasadmaterial

Med fast inredning menas t.ex. spis, spiskupa, kakelugn, ugn, härd, kölna, golv- och takbräder, innertrappor, räcken, listverk, golv- och väggbeklädnad, fast köks- och övrig skåpinredning, snickerier, paneler, boaseringar, tapeter, bås och övrig uthusinredning, transmission och maskinutrustning, fasta samt och dörrar inkl beslag.

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar skall ske, utan byggnaderna skall behålla sin ursprunglighet för framtiden. Därför är även mindre förändringar av t.ex. markbeläggning, tunar, staket och grindar, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar lampor m.m. tillståndspliktiga. Då det gäller interiören är omtapetsering, ommålning, eldragningar m.m. tillståndspliktiga. Både exteriöra och interiöra ändringar skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

För underhåll och restaurering skall kontakt tas med Länsstyrelsen i Gotlands län/ Livsmiljöenheten/ Kultur.

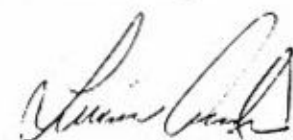
Även för BM prövas bygglovpliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret skall kontaktas i osäkra fall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten i Gotlands län, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap. 21§ KML tillämpas utan hinder av att ev. talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE M.M.

Beslut i detta ärende har fattas av landshövding Lillemor Arvidsson. Föredragande har varit biträdande länsantikvarie Christian Runeby. Den förberedande handläggningen har utförts av Johan Gardelin vid läns museet och Joakim Hansson vid länsstyrelsen. I den slutgiltiga handläggningen har även deltagit länsassessor Lena Johansson.

Lillemor Arvidsson
Landshövding

Christian Runeby
Biträdande länsantikvarie

Kopia till:

RAÄ

Byggnadsnämnden

Gotlands fornsal

Kultur- och fritidsnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut:

RAÄ

Lantmäterimyndigheten

Gotlands fornsal

Byggnadsnämnden

Länsantikvarien

27

Binge slott
Fornborgar

R

BINGE

4:1

NORRBYS

KVIE

BÄCKS

1:1

BACKS

1:1

60

BINGE

39

1:2

Brya

Hgr

1:2

BÄCKS

1:1

Brya

EOLKES

5
15

